Anul III. Budapesta, 1-iŭ August 1904. Nr. 27.

Abonamentul:
1 an: ... 4 cor.
½ an: ... 2 cor.
¼ an: ... 1 cor.

Numerul telefonuluĭ 59—21.

VOINTA POPORULUI

Redacţia şi administraţia
Szabad Szó
BUDAPESTA,
VII., István-ut 67.

Numerul telefonuluĭ 59—21.

Organul partiduluĭ socialdemocrat reorganisat din Ungaria. Foaie pentru poporul muncitor Român.

Redactor prim: **V. MEZÖFI.** — Redactor resp.: **D. Cienadi.**

Isbândit-am . . .

Ilie Pelheş preşedintele şi Vasile Mândruţ notarul organuluĭ nostru din comuna Macea sunt aceĭ apostolĭ al ideilor social-democratice, carĭ anĭ de a rîndul făcut-au din noapte ziuă şi nicĭ jertfă n'au cruţat la sămănarea ideilor mântuitoare carĭ nu pot fi altele decât ideile partiduluĭ nostru social-democrat reorganizat, au încolţit în comuna Macea şi acum numaĭ timp ne trebueşte ca după încolţire întru pom mare să crească.

In Macea s'a întemplat lucrul următor. In Dumineca trecută a eşit la faţa loculuĭ părintele protopop dr. Ioan Trailescu din Chişineu ca să ţină alegerea comitetuluĭ parochial.

Părintele protopop după sfarşirea slujbeĭ dumnezeieştĭ a ţinut o frumoasă cuvêntare, — cum numaĭ domnia sa ştie — şi apoĭ a poftit satul întreg la şcoală ca să se efeptuiască alegerea.

După constituire înainte de-a se purcede la alegere, doĭ bărbaţĭ frumoşĭ, negri, păliţĭ la faţă de arşiţa soareluĭ cu sfială şi smerenie, însă cu demnitate de om se apropie de slujitorul sfântuluĭ altar şi cu provocare la drepturile civile şi bisericeştĭ ale lor ca cetăţenĭ aĭ acesteĭ ţărĭ şi ca Românĭ de legea veche şi nestrămutată a părinţilor noştrĭ îl roagă că să primească şi lista de candidare al partiduluĭ social-democrat reorganizat şi ţinêndu-se de sfânta dreptate să conducă alegerea, orînduind totodată votizare.

Părintele protopop dr, Ioan Trailescu, care pe lângă că e un om tare învĕţat, cum rar aflĭ în clerul român, maĭ este şi iubitor de adevĕr şi dreptate şi a primit şi lista social-democraţilor.

Alegerea a decurs în cea maĭ desăvârşită ordine, fără măcar o iotă de neinţelegere sau vr'un alt moment turburător şi după isprăvirea alegereĭ părintele protopop a declarat aleşĭ pe aceĭ barbaţĭ carĭ puşĭ au fost în lista social-democraţilor.

Ceĭ fraţĭ aĭ noştrĭ social-democraţĭ aleşĭ în comitetul parochial mulţămitu-i-au părinteluĭ protopop pentru conduc ereafoarte la loc a alegereĭ. Noĭ prin asta strigăm din gura mare ca toată suflarea omenească să ne audă — dat-am aşa dar dovadă lumeĭ întregĭ că noĭ nu ne luptăm în contra religiuneĭ, însă tot acum zicem şi aceea că noĭ nu vom şili pe nimenĭ să se lapede orĭ să-şĭ ţină religia luĭ pentru că asta nu-ĭ lucru nostru, ci noĭ sîli vom cetitoriĭ noştrĭ **ca să se întărească în înveţătorile noastre social-democratice** şi numaĭ după aceea să se uite împrejurul lor şi vor vedea că s Românĭ de legea veche, aşa dar se vor ţinea de acea lege: vor vedea că-s într'o ţară — mumă, unde s'au născut şi unde trăiesc şi unde vor trebuĭ să şi moara, aşa dar' vor cinsti şi legile ţăriĭ noastre; — însă întâiu de toate social-democraţĭ vor fi.

Vedeţĭ iubiţilor cetitorĭ, ce va se zică un părinte sufletesc cum este domnul prota din chişineu şi ce va se zică un boconcios cum este călugărul Ioţa Pecĭcanul, care la Curticiŭ voia se provoace vĕrsare de sânge. Acest din urmă om, care are procese pe la tribunale cu sutile în viaţa luĭ nu a vorbit cu nimenĭ două vorbe frumoase, pe unde numaĭ umblat-a prin tot locul de potcă a fost. Aşa de pildă a sîlit pe părinţele episcop Papinat din Arad ca să-l trimită la Curticiŭ, l-a trimis şi urmarea a fost, că dacă jendarmiĭ nu aveau maĭ multă inimă şi minte decât Ioţa luĭ Mocioacă, atuncĭ descărcau armele poate în blândul popor din Curticiŭ.

Vezĭ Ioţo, Ioţo, ce zicĭ tu la alegerea condusă de parintele Trailescu?! Aşa dar' că faină a fost.

Vezĭ Ioţo, Ioţo, că nu-ĭ adevĕrat aceea ce aĭ zis cătră episcopul tĕu, că părintele protopop nu ştie facea rînduială, de aceea trebue ca tu să fiĭ trimis în comune marĭ?!

Oare ce zice la această minciună dovedită episcopul tĕŭ, sau doară nu-ţĭ maĭ zice nimic?!

Face intocmaĭ ca celalalt, nu te bagă nicĭ în seamă. Haĭ?! Aud?! vorba luĭ fleacul tĕŭ idiot ticăloşit. care de nas te duce în multe lucrurĭ.

Ge. 602.

Stiĭ-l tu că cine-ĭ — acela, nu trebue să ți l spunem noĭ. Și noĭ nu ne ocupăm cu atarĭ persoane cum voĭ sunteți!

Inceputul este făcut peste o lună Măceniĭ vor alege învețător care are să fie **întaiŭ de toate social-democrat, apoĭ Român de legea vechea și bun cetățean al țăriĭ noastre, al Ungarieĭ.**

La toamnă va fi alegerea de comitet comunal, acolo ear învinge va partidul nostru și la anul noŭ vom alege jude comunal social-democrat.

Vedețĭ oamenĭ bunĭ cum se poate învinge Așa dară unde-s aceĭ ticăloșițĭ carĭ cu lătrătura lor de cânĭ turbațĭ sbierat-au că social-democrația a murit. Unde-s aceĭ pungașĭ și hoțĭ și lotri și Rózsa Sándoriĭ aceĭ, carĭ au lătrat așa vorbe, cu scop de a seduce poporul nostru.

Vezĭ iubite popor, că cine-s prietiniĭ teĭ, noĭ sau hoțiĭ și pungașĭ aceia, carĭ te-au amăgit anĭ de-a rîndul.

Din asta învețătura ițĭ poate fi, ca numaĭ în noĭ să te încrezĭ și nu în lotriĭ aceia carĭ tot cu mână în sacul altora-s.

Trăiască prietinul nostru dr. Ioan Trailescu!!

Trăiasăă dreptatea biruitoare!

Sus social-democrația!!

Jos ticăloriĭ, hoțiĭ și nemerniciĭ!!

Dumnezeu nu bate cu băta.

A fost odată ca nicĭ odată un fibirău pe aceasta lume și el gândea că el însuș este fiul luĭ Dumnezeu, însă după putere el este și va fi singur Dumnezeu. Pe acel fibirău il cnemase din întêmplare **Páris Gábor** și împerăția luĭ era în cercul Șiria din comitatul Araduluĭ. Acel fără credință om tăia și spânzura după bunul sêŭ plac și turba cât ce vedea pe vr'un Român. Suspenda notarĭ, închidea pe biețiĭ Românĭ și numaĭ cu banĭ îĭ puteaĭ potolĭ și astêmpăra.

Insă s'a găsit ac și de cojocul dênsuluĭ, adeca Eugen Zaslo umblând nu de mult prin Arad a auzit o mulțime de plângerĭ în contra luĭ și strêngendu-șĭ datele de lipsă i-a și dat pe mâna ministruluĭ Tisza și a fișpanuluĭ de la Arad urma a fost, că pașa din Șiria a fost dat afară din domnie și înlocuit îndată cu altul.

Nouă partiduluĭ social-democrat-reorganizat de mult ni-e era în stomac acel căpcăun de fibirău, care în social-democrațĭ nu vedea oamenĭ, însă până ce adunam date în contra luĭ, trecea termenul de a-l pârĭ.

Comitatul Arad e vestit de ticăloșiĭ administrative: acolo a furat Kriván, milionul din baniĭ săracilor; acolo a furat Bács, Scheinberger și alțiĭ 4 înșĭ alte milioane din baniĭ de porție oamenilor săracĭ; acolo vindea Páris notărășiil și locurile de păzitorĭ de noapte pe banĭ; acolo v se zică, dacă resufli plăteștĭ respirația cu banĭ gre

Putem zice, că fain comitat este cuibul Russ Ciorogareștilor. Oare eĭ nu imitează pe conlocuitoriĭ lor din Arad: Krivány, Bács, Scheinberger și ceĭlalțĭ mulțĭ?! Am auzit, că eĭ nu p banĭ, ci pentru prietinie pun popĭ, dascălĭ, crâsnic și ctitorĭ pe la sfântele bisericĭ, carĭ pân, atunc remân numaĭ în slujba până când votează c Mangriĭ arădanĭ, încolo — șupirț.

Fainĭ oamenĭ și eĭ, de astfel nu te poțĭ mira că-s într'un oraș cu ceĭ 4—6 domnișorĭ închis pentru mâncătorie de banĭ publicĭ.

Insă să ne întoarcem la domnișorul Pári Gábor, care în timp de 7 anĭ a fibirăit la Șiria, i acești 7 anĭ plată a avut cam 24 miĭ de coroan ce ĭ p și păpat, că doar' nu a trăit din aier sa cu fân, că nu-ĭ vită, ci ome și el, ca noĭ toțĭ c câte 2 mânĭ, 2 picioare, 2 ochĭ și cu un cap roș și cu barbă și maĭ — roșie. Va se zică aces semn rĕu îĭ pe la Românĭ, că el — Românul — nu-ĭ invățat să vada roșu numaĭ pe lțig din sa nu și pe notaraș, popă orĭ chiar și pe Măria s domnul fi irău,

Noĭ nu suntem de vederile politice a le d lu Zaslo însă când ne bucurăm de aceea, că i-a rup capul acelui om nerușinat, ni-e pare numaĭ rĕu că noĭ nu l am putut da gata.

Acuma, când Páris Gábor numaĭ este fi birău la Șiria îĭ poftim și noĭ să trăiască până cand nu i se vor găta zilele.

Pentru plătitoriĭ de porție.

Ministru președinte a făgăduit că va afla un mod oare-care pentru ușurarea moduluĭ și chipuluĭ de-a plătiporția. Ear ministrul de finanțe a și spus că acel mod va fi următorul:

Restanța de dare din pătrarul al doilea, al treilea și al pătrulea din anul 1903, precum și restanța de porție din pătrarul întâiu din acest al 1904 an se poate plăti și în rate maĭ multe, aceasta îngăduealăministrul o va da fie-căruĭ contribuent, care in această privință se va adresa către autoritățĭ. **Cămată** nu vor plăti pentru aceasta întârziere.

Așadar plătitoriĭ de dare au drept ca să ceară termen de a șĭ plăti dările. Rugările de atare natură sunt scutite de timbre (ștemple) ba se pot face chiar și numaĭ cu vorba.

Termenul de plată și îngădue'ile cerute le fac și dau autoritățile administrative și plătitorul are drept ca să plătească darea în maĭ multe rândurĭ! Camătă de întârziere nu se plătește pe acea vreme cât a ținut starea afară-delege a țăriĭ. Așa dar să fie tot însul băgător de seamă, ca să nu poftească scutirea de camătă și pe acel timp și pentru astfel de darĭ carĭ nu sunt scutite de camătă, că prin

aceasta numaĭ ca'e și cheltuelĭ zădarnice își vor face. Cine poate, grabească, că să nu vină executorul pe cap.

Noutățĭ

Serbările de la Putna. Sâmbătă, în 3 Julie s'au împlinit 400 de anĭ, de când voevodul Ștefan-cel Mare și Sfânt s'a mutat în locașul sĕŭ cel de vecĭ. Româniĭ din România, Bucovina, Macedonia și de la noĭ din țară ținutu-șĭ au de-a lor datorie sfânta ca să ieie parte cu mic cu mare, domn și țăran la aceasta mare sĕrbătoare națională, mulțămind prin aceasta memorieĭ mareluĭ voevod pentru faptele sale marețe și vitejeștĭ.

Noĭ cetim prin foĭ, că ziaristĭ au fost pe acolo din cele patru părțĭ a le lumeĭ și așa și din Budapesta s'au dus doĭ redactorĭ Cornel Bakcsy și Eugen Zaslo în numele ziarelor din capitala țărĭĭ.

S'au petrecut acolo și niște lucrurĭ nu tocmaĭ înalțătoare — vorba d-luĭ Zaslo — »niște păducioșĭ și cânĭ turbațĭ lătrău pe lună«. Și redactorul nostru a vorbit cu d-nul Zaslo în casa țărĭĭ, însă numaĭ atâta i-a spus, că nu peste mult va rĕspunde el tuturora în foaia **Controla** din Timișoara, ear de altfel sĕrbătoarea a fost înățătoare și vrednică de memoria «luptătoruluĭ Cruceĭ.»

Urcarea listeĭ civile. Dieta a terminat discuția asupra urcării listeĭ civile cu 2 milioane coroane. Deputațiĭ opozitionalĭ au fost în contra, zicând, că dieta să nu voteze urcarea că nu este curte maghiară. De altfel deputațiĭ au arătat puțin interes față de acest proiect de lege și lipsesc într'una de la ședință,a șa că au trebuit să fie întrerupte maĭ de multeorĭ. Lista civilă se numește plata împeratuluĭ uneĭ țărĭ.

Scărirea listeĭ civile — în Italia. Pe când la noĭ se votează urcarea listeĭ civile, în Italia se scărițește tocmaĭ cu 2 milioane de lire. Lista civilă a regeluĭ Italieĭ este acum de 14 milioane de lire. De observat este, că scărițarea a propus-o însușĭ regele, ca să maĭ ușureze statul.

Ear au omorît pe un guvernor rus. Din Petersburg din Rusia se telegrafiază că guvernorul Jelizavetpoluluĭ Andreiew a fost omorît Duminecă seara la 7 ceasurĭ. Omorul întemplatu-s'a în Agsacent și de 6 orĭ au împușcat după el, când omoritorul a scăpat cu fuga.

Sanator pentru muncitorĭ bolnavi. Dr. 2tefan Wosinschi, a înființat pe proprietatea sa dela băile de pucioasă din Balf, comitatul Sopron, un sanator stabil pentru muncitorĭ, care este provĕzut cu 100 paturĭ, e eeschis în tot decursul anuluĭ și primește atât bărbațĭ cât și femeĭ bolnave. Tractamentul bărbaților e separat de al femeilor.

Pentru întreținerea câte a unuĭ bolnav în sanator cu cercetarea medicală și cu folosirea băilor, în zilele de vară se plătește cor. 1 96, ear în cele de iarnă. cu încălzit și luminat cu tot, cor. 2,16.

Intreținerea constă : din 1, locuință cu haine de pat și cu serviciu; 2, dejun, la care se servește 4 dec. lit. supă și pâne; 3, prânz, la care se servește 4 dec. lit. supă ee carne; 150 gr. carne și 3 dec. lit. fertură : 5 scaldă, naturală, cu pucioasă și băi minerale.

Taxă de cură nu solvesc nicĭ membriĭ sanatoruluĭ muncitorilor și nicĭ aceia, carĭ dovedesc cu atestat în regulă, că sunt lipsițĭ de avere.

Pentru tractamentul medical, fără prĭvite la lungimea timpuluĭ petrecut la băi, se solvește taxa de 6 cor.

Bolnaviĭ sanatoruluĭ se bucură de o reducere de 25% la prețul medicamentelor și la bandagele medicale.

Aceĭ bolnavi, cari în locul băilor de pucioasă calde, circumscrise maĭ zus. vor sĕ se folosească de băĭ cu apă electrică, de curent electric, de băi de noroiu, sau de cură de apă rece, se bucură de o repucere de 50% aupreturilor de sus.

Atragem lucrea aminte a muncitorilor nostri asupra acestui sanator.

Pentru plătitoriĭ de dare ministrul de finanțe a dat o ordinațiune, în înțĕlesul căreia aceia, carĭ n'au plătit încă darza directă pe timpul din 1 Maiu 1903 până în 1 Maiu 1904, pot să ceară amânare până 1 Septembre a, c., orĭ ca să facă plătirea in rate. Cererile se pot face în scris orĭ și numaĭ cu vorba la directiunile finanțiare sau la oficiile de dare Cererile sunt scutite de timbru. Pvntru restanțele de dare de înainte de 1 Maiu 1903 nu se dă amânare.

Statua regineĭ în Giula s'a desvĕlit erĭ fiind de față autoritățile din comitat. Bustul e făcut din marmoră albă tare bine nimerit.

La închisoare. Era odată ca nicĭ odată un birtaș care s'a apucat să facă politică și a făcut până ce dracu l-a luat, că osândit fiind la 3 lunĭ închisoare a și început temnițal a Timișoara.

Osândit. Vasile Moldovan pe când era redactor la Tribuna din Sibiiu a scris maĭ multe articole despre istoria poporuluĭ român Scriind și despre revoluția din 1778 între altele a scris următoarele: »Horia în 1778 a umblat prin Viena și șĭ-a ridicat glasul pentru poporul sĕu nedreptățit și a zis către împĕratu, dacă nu ar căpăta dreptate, silit este, ca să omoare nobilimea ungurească, la ce împeratul i-a respuns:

„Fă, pe cum aĭ zis!“

Tribunalul la judecat pentru acest articol la 3 lunĭ închisoare de stat și la pedcapsă de 500 coroane în banĭ.

Aurel P. Barcianu redactorul de la foaia Bunul Econom și proprietarul tipografieĭ Minerva din orastie a murit în vĕrsta de 42 anĭ. A fost unul din aceĭ, carĭ peste bot a dat Russilor din Arad.

——

Poșta Administrațiuneĭ

Timbre pentru rĕspuns Rugăm pe toțĭ aceĭ frațĭ și prietinĭ carĭ ne scriu și doresc vre-un rĕspuns oare-careva să ne trimită timbre, mărcĭ poștale (ștemple), căcĭ partida nu ĭ în stare să rĕspundă tuturor fraților.

Aducem decĭ tuturora la cunoștință, că de azĭ în colo numaĭ acelora le vom rĕspunde, carĭ în scrisorile trimise nouă, pun și timbre.

Sigil. Organele partiduluĭ nostru din fiecare comună au lipsă de sigil (peciet), cu care să întăresc scrisorile ce ni-se trimit. Decĭ fiecre organ are trebuință de un atare sigil (peciet.)c Pentru a încunjura cheltuelĭ zădarnice secretariatul partiduluĭ nostru socialdemocrat reorganisat, s'a hotărit să trimită organelor sigile (pecieturĭ) marĭ cu 6 coroane, ear cele micĭ în preț de 5 coroane. Baniĭ se trimit înainte.

Maĭ multor prietinĭ. Ne întrebațĭ că ce-ĭ de făcut? Eată ve rĕspundem: pace fraților și ear pace să fie între voĭ. Cu acest cuvênt: pace vĕ întărițĭ credința voastră în partidul socialdemocrat, în dreptățile luĭ Cristos.

Fața de autoritățĭ purtați-ve în pace, că să nu dațĭ prilej jendarmilor să sar asupra voastră cu sulița, baioneta și pușca Dar voĭ de aceea închidețĭ în inimele voastre și pentru maĭ departe ideia des robieĭ, care vi se va aduce prin partidul socialdemocrat reorganizat din Ungaria.

Piațul

Carne de vită	1 cor. 80 fil. — 2 cor. 30 fil	
Carne de porc	1 » 48 » — 1 » 64 »	
Slanină proaspetă	1 » 36 » — 1 » 48 »	

Galițe:

Puiŭ	2.00—2.40 cor.	kilograma
Rața	2.00—2.40 »	kilograma
Gâscă	2.00—2.40 »	kilograma

Poame:

Mere	35—37 cor.	maja
Pere	52—72 »	maja

Legume:

Crumpĕnă: 400—480 cor. o sută de măjĭ.
Cĭapă cu 50 kilogram 15—17 cor.

Bucate:

Grâŭ	9.00—9.72 cor.	50 kilograme
Secară	6.90 "	50 kilograme
Ovĕs	5.03 "	50 kilograme
Cucuruz	5.35	50 kilograme

—

Tipografia Ștefan Nagel
Budapesta, VII., Vörösmarty-utcza 17.